

ČESKÉ PRÁVO

ČASOPIS SPOJKU NOTÁŘŮ ČESKOSLOVENSKÝCH

ŘÍDÍ PROF. Dr. EM. SVOBODA S KRUEM REDAKČNÍM.

VYCHÁZÍ KAŽDÝ MĚSÍC MIMČ ERVENEC A SRPEN. — REDAKCE A ADMINISTRACE V PRAZE-II, JINDŘÍŠKÁ UL. Č. 18. — PŘEDPLATNÉ ROČNĚ 40 Kč I S POŠTOVNÍ ZÁSILKOU — JEDNOTLIVÉ ČÍSLO 4 Kč.

ROČNÍK X.

V PRAZE, V PROSINCI 1928.

ČÍSLO 10.

Emil Svoboda:

Úcta k zákonu.

Aby bylo zřejmo oč jde, uvedu začátek doslovně: »Žalující manželka a žalovaný manžel jsou spoluvlastníky domu, každý jedné polovice. Manželovi byla výměrem ze dne 12. září 1925 povolena nástavba společného domu, s níž byl započal ještě před stavebním povolením, a v níž pokračoval po povolení. Dříve ještě než nástavba byla stavebním úřadem povolena, vyzval právní zástupce manželky dopisem ze dne 28. srpna 1925 žalovaného, aby započatou stavbu zastavil, a při tom ho upozornil, že stavba bez souhlasu manželky nesmí být provedena. Usnesením okresního soudu ze dne 24. září 1925, které bylo sice usnesením krajského soudu jako rekursního změněno, ale rozhodnutím nejvyššího soudu ze dne 25. listopadu 1925 č. 5488 sb. r. n. s. zase obnoveno, bylo manželce proti manželu povoleno zatím opatření zákazem pokračování ve stavbě. Přes tento zákaz manžel nástavbu dokončil a byl mu proto usnesením okresního soudu ze dne 4. května 1926 uložen podle §§ 384 a 355 ex. ř. peněžitý trest 1000 Kč. Žalobkyně domáhá se žalobou, o níž jde, podanou dne 2. října 1925, obnovení předešlého stavu, opírajíc se o to, že žalovaný svědomně provedenou nástavbou porušil její právo spoluvlastnictví. Oba nižší soudy žalobu zamítly.«

Kdo čte důvody druhé stolice, má dojem, že se tu děje obtížný pokus, zachránit nástavbu — a při tom se nějak vyrovnat se zákonem. Je to docela podobný pokus jako v onom případě, který jsem podrobil rozboru a kritice v prvním čísle Českého Práva roč. 1926. A jako tam, i zde je vidět marnost úsilí o kompromis: buď padne nástavba nebo zákon.

Žalovaný je v tak zlé situaci, že se pro svoje křiklavé porušení práva dovolává — Šu 1238! Jednal tedy jako zákonný zmocněnec manželčin. A zapomíná na první slova Šu, který sám cituje (»so lange die Ehegattin nicht widersprochen hat, gilt die rechtliche Vermutung...«) R o u č e k to překládá »Pokud manželka neodporovala, platí právní domněnka...«. Ve slově »pokud« je ovšem spíše výklad než překlad, ale výklad správný.)

Zapomíná i na § 1239, který ve správném překladě R o u č k o v ě zní: »Na manžela hledí se sice se zřetelem k takové správě vůbec jako na jiného zmocněného správce věci; ručí však jen za kmenový statek nebo jistinu...«. Nevím, proč se za této situace odvolací soud

namáhal, dostati věc do okruhu § 1008, který přece má ráz přísně taksativní a proto se sem nikterak nehodí.

Za to správně poukazuje odvolací soud na § 828, jehož druhá věta jasně ustanovuje: »Jakmile se (spoluvlastníci) neshodují, nemůže žádný podílník na společné věci učiniti změnu, kterou by se dotýkal podílu druhého spoluvlastníka.«

Potud je tedy situace velmi jasná. Ale co činit, provede-li přes to spoluvlastník čin, kterým poruší práva druhého spoluvlastníka? Tu bychom očekávali argumentaci: zápůrčí žaloba podle § 523 a vzhledem k Šu 379 jako výsledek § 346 t. j. »Proti každému nepravému držiteli může být podána žaloba netoliko na navrácení v předešlý stav, nýbrž i na odškodnění.« Tomu ostatně odpovídá i § 1323 svým zásadním stanoviskem, aby škůdce, pokud to jest možno, uvedl vše ve stav předešlý.

Na místě toho hledá odvolací soud rozhodnutí analogickým užitím § 1038 — ač v našem případě vůbec nelze mluvit o nezmocněném jednatelství, protože zákaz spoluvlastnice vylučuje naprosto nesporně základní podmínku Šu 1037. Ale i kdybychom užili této odvážné analogie, musili bychom uznati oprávněnost žaloby, směřující k uvedení věci do stavu předešlého.

Ale, aby vyloučil tuto možnost, dovolává se rozsudek odvolací — relativní nemožnosti podle obdoby § 1447, uvádí, že žalobkyně mohla žádati plné zadostiučinění § 1038, že mohla použití § 1040 a odepřítí spoluvlastníku náhradu nákladů, ale zapomíná, že při provedení nástavby snadno by znalec nalezl, že tu je »zřejmý a převážný prospěch«, a že plné zadostiučinění podle § 1323 je podmíněno důkazem skutečné škody, i to, že žalobkyně zakázala nástavbu, že ji nechce a žádá obnovu původního stavu a hlavně, že tu není případ nezmocněného jednatelství vůbec, takže rozhodným je přese všechnu argumentaci § 523 a § 346 obč. zák.

Nakonec, aby obdobu s případem, o němž v tomto listě (1926 č. 1.) bylo jednáno, byla úplná, praví odvolací soud: »Dlužno také k tomu poukázati, že kdyby skutečně podle vůle žalobkyně přístavba odstraněna byla, byla by zodpovědna pro zřejmou škodu tím způsobenou podle posledního odstavce § 1295 obč. zák.« Ale to již nebylo věcí odvolacího soudu, projednávacího tuto vlastnickou žalobu. To by bylo věcí žalovaného, aby dokázal ve zvláštním sporu, že škoda nevznikla jeho protiprávním jednáním, nýbrž šikánou žalobkyně.

Nejvyšší soud provedl to, čeho bylo třeba k obnovení a upevnění úcty před zákonem. Rozsudkem, velmi důkladně odůvodněným uznal žalovaného povinným, obnovit stav domu, jaký byl před počátkem nástavby, a to do tří měsíců.

Z tohoto zajímavého rozhodnutí (sb. č. 7050) uvedeno budiž toto: »Přes to, že oba nižší soudy uznávají, že žalovaný porušil spoluvlastnické právo manželčino, (§ 828 o. z.), nevyhověly žalobě. První soud učinil tak jen z důvodů vhodnosti, uváděje, že při všeobecné bytové tísní nelze vyhověti žalobě, protože by to odporovalo zdravému rozumu, dobrým mravům a veřejným zájmům. Odvolací soud snažil se sice opřít svůj potvrzující rozsudek o nějaké zákonné předpisy, zejména o obdobu §§ 1038 a 1447 o. z., ale uplatnil v podstatě také jen důvody vhodnosti a účelnosti, uváděje že »škoda a újma, které by byly spojeny s odstraněním přístavby, s velikým nákladem provedené, jsou tak citelné a značné, a přičítá se toto odstranění tak zřejmě zájmům spolumatitelů domu, že nutno považovati navrácení v předešlý stav za relativně nemožné«.

»Rozsudky ty nelze uvést v soulad se zákonem. Lze bez dalšího přiznati, že soudy, majíce za nynějších bytových poměrů rozhodovati rozepře tohoto druhu, jsou na rozpacích, mají-li vyhověti předpisům psaného práva, či požadavkům vhodnosti a účelnosti. Ale ať rozhodnou tak aneb onak, nikdy se nevyhnou rozporu s návrhy té neb oné strany a nikdy se nevyhnou nepřiznivě kritice zastancův toho neb onoho názoru (srv. na př. nepřiznivou kritiku rozl. nejv. soudu čj. Rv I 1046/25 č. 5116 sb. n. s. ve článku »Co jest proti dobrým mravům« v Českém Právu z roku 1926 č. 1). V takových případech nezbyvá soudu než postupovati podle zákona, a to i za cenu výtky nechápavosti potřeb životních«.

Na to odpovídám, že největší potřebou životní jest, aby byl občanstvem respektován zákon. Po tomto rozsudku si kde kdo rozmyslí, postaviti se na odpor právu a svévolně provést věc hospodářsky snad účelnou, ale rušící vědomky a úmyslně právní řád. Soud musí občanstvo vychovávat k úctě před zákonem. Nebude-li toho činiti, kdo udrží v mezích divoký egoism v soutěžení zájmů, vzájemně si odporujících?

Nejvyšší soud cituje můj článek — a zamlčuje jméno autora. Je to tím zajímavější, že pro tuto kritiku (mimo jiné) byl jsem napaden v stavovské hlídce »soudcovských listů«. Umístění polemiky a její tón zbavily mne tehdy povinnosti, abych na ně odpovídal. —

Ale z toho si pranic nedělám. S povděkem naopak přijímám to, že nejvyšší soud si mého článku povšiml, i to, že rozhodnutí, kterým se zde zabývám jest koncipováno právě v duchu a ve shodě s účelem tehdejší mé kritiky. Nešlo mi o nic jiného, než aby platil zákon a prosadil svou vůli proti úmyslnému vzdoru osobních zájmů, kterým právě má klásti meze tak, aby zachováno bylo právo.

Nejvyšší soud správně převedl otázku na pole spoluvlastnictví, žaloby na jeho ochranu a jejich důsledků. Odmítl analogie nezmocněného jednatelství a ovšem i dedukci z § 1238.

Ke konci praví: »Žalovaný namítal v první stolici také, že žaloba jest pouhou šikanou, protože byla podána v době, kdy se již po několik týdnů stavělo, a protože se domáhá obnovení předešlého stavu, což by bylo spojeno s velkými a zbytečnými útratami. Netřeba tu řešiti otázku, zdali šikanosní výkon práva má za následek jen

povinnost k náhradě škody podle § 1295 II. obč. zák. v doslovu III. nov., či zdali může vésti k tomu, že by soud k takovému výkonu práva vůbec pomocné ruky neposkytl...«

K tomu jen poukazuji na dva příklady:

Německý obč. zákon praví v § 226: »Die Ausübung eines Rechtes ist unzulässig, wenn sie nur den Zweck haben kann, einem Anderen Schaden zuzufügen«.

Švýcarský obč. zák. v čl. 2. praví: »Jederman hat in der Ausübung seiner Rechte und in der Erfüllung seiner Pflichten nach Treu und Glauben zu handeln. Der Offenbare Missbrauch eines Rechts findet keinen Rechtsschutz«.

Srovnáme-li tato dvě ustanovení s § 1295 druhým odst., vidíme, že náš zákon jde cestou docela opačnou, poskytuje jen nárok na náhradu škody tomu, kdo byl poškozen šikanosním použitím práva, a tvoří takto doplněk k nezměněné zásadě § 1305. Viz ostatně zprávu komise pro věci justiční (Panská sněmovna XXI. 1912 příl. 78) strana 259 a násl., kde stanovisko německého zák. výslovně a s přesvědčujícím odůvodněním bylo odmítnuto.

Prestíž nejvyššího soudu je pro mne věc nedotknutelná, přímo posvátná. Bránil bych se do posledních důsledků tomu, aby kterýkoli úřad ve státě mohl nejvyššímu soudu vracet rozsudky a nařizovat, jak má rozhodnouti. Ale k této formální syrchovanosti patří i zachování věcné, vědecké úrovně rozhodnutí jeho. A hájiti tuto úroveň — to jest úroveň kritiky, po případě i velmi ostré. V její prudkosti — pochází-li se strany nezúčastněné a objektivní — zrcadlí se jen upřímný zájem pro věc a nic jiného.

JUDr. František Matouš:

Z praxe.

V.

S prodeje nemovitosti sešlo, protože kupec nesehnal cenu trhovou. Sepsáno proto neprodleně disoluční prohlášení, jímž zrušena smlouva sice už ohlášená, ale ještě nevtělená, které podáno bernímu úřadu ku příslušné položce poplatkového rejstříku, a jím také odvoláno bylo učiněné již přiznání ku vyměření obecní dávky z přírůstku hodnoty nemovitostí. Zemské finanční ředitelství v Praze po roce vyrozumělo obě smluvní strany, že v důsledku zmíněného prohlášení disolučního, jimi podaného, odpadá výměra poplatku převodního (320 Kč) ze zrušené smlouvy, a předepsalo jako obvykle v takových případech pouze malou částku peněžitou (asi 30 Kč), zřejmě jako odškodnění režijních výloh s vyřízením tohoto aktu spojených. Zdálo se, že tím jest tato záležitost také poplatkově vyřízena. Ale teprve po třech letech přichvátal prodávající celý poděšen, a přinesl právě mu doručený povědomý tiskopis, jímž zemský inspektorát pro zemské dávky v Praze ho vyzýval, aby na připomeném formuláři podal přiznání ku dávce z přírůstku hodnoty nemovitostí ze řečené zrušené smlouvy (N III. 265.290/7709/1925, originál jest po ruce) a na výzvě té připsáno bylo perem doslovně: »Ježto státní převodní poplatky byly vyměřeny, bude vyměřena i dávka z přír. hodnoty.« To znamenalo, že Z. I. sice vzal na vědomí včasné mu oznámené zrušení smlouvy, sledoval však její vyměřovací proces poplatkový, a nyní, když vše zdálo se upadnouti v zapomenutí, znenadání přepadl stranu,